

Sak

Helleristninger / industri (Hvittingfoss fabri.)
Eid, gnr. 1. Y. Sandsvær, Busk.

Dok. nr.	Datum	Dokumentets art	Merknader
①	26/9-74	Jurb. H.B.	
②	10/12-74	Brev U.O. - Hvittingfoss fabri.	
③	28/2-75	Brev Vittingfoss fabri - U.O.	
④	- -	Kart-bilag til ③	
⑤	6/3-75	Notat fra Elizabeth Skjelsvik	(2 blad)
⑥	1962	E. Skj's fotografier fra registreringer -	
⑦	21/4-75	J-beregning f. El	
⑧	- -	Brev U.O. - Vittingfoss fabri	

I N N B E R E T N I N G

om befaring på Eid (Hvittingfoss fabrikk),
gnr. 1, Tuft s., Sandsvær p., Buskerud.

På foranledning av oppringning fra Kongsberg Bygningsvesen var undertegnede 9/9-1974 på helleristningslokaliteten ved Hvittingfoss fabrikk sammen med en representant for bygningsvesenet og direktøren for Hvittingfoss fabrikk.

Lokaliteten er et lavt svaberg som stikker ut i "Kilen", en evje av Lågen. Helleristningene består av en del skip, fotsåler og en hånd. Tvers over en del av denne "Kilen" har fabrikk nylig bygd en demning. På innsiden av denne ligger lokaliteten. Demningen skal dels tjene som vei, dels som en sperre for avløpsvann og barkavfall fra fabrikk. Innerst i dette bassenget (ved helleristningene) var avfalls-tilsaget så stort at barkmudderet var hevet flere desimeter over vannspeilet utenfor. Den laveste ristningen lå nå ca. 10 cm over mudderet. Demningen var ikke byggemeldt til kommunen. Det var snakk om å bygge en sedimenteringskum for barkavfallet, men foreløpig virket det avdemmete området som en slik. Avfallet vil utvilsomt snart stige opp over ristningene.

Det jeg imidlertid var tilkalt for, var å se på et annet nyanlegg som truer forekomsten, nemlig et samleband for tømmerkubb som skal virke slik at kubben blir sluppet fra en høyde av 12 m ned på en betongplattform beliggende 20 - 30 m N for lokaliteten. Denne kubben, som kan ha en vekt på 50 - 100 kg, vil så komme til å sprute omkring og sikkert også ned på helleristningene. Denne virksomheten skal gå nærmest helkontinuerlig, og forekomsten vil dermed bli utilgjengelig. Samtidig vil trolig ristningsberget bli skadd. Det er allerede temmelig oppsprukket.

Fabrikkens idé var å løsne ristningene og flytte dem til et sikkert sted. Mitt forslag gikk ut på en form for avskjerming av virksomhetsområdet, som man var

enige om nok kunne gi en viss beskyttelse, men som ville bli relativt dyr. Direktøren for fabrikken syntes lite villig til å bruke vesentlige summer på et slikt prosjekt, hvorpå jeg sammenliknet med hva en privat bonde måtte ut med for å få frigitt en gravhaug. Jeg anmodet derpå om å få innsendt tegninger og en redegjørelse for planene. Dette ble lovet, og det skulle arrangeres et møte mellom fabrikkledelsen og bygningsvesenet i nærmeste fremtid, noe som ellers ikke var planlagt. Vi skulle derfor snart høre fra de kommunale instanser.

Oslo, 26. september 1974.

Helge Braathen
Helge Braathen

Eid
Y. Sandsvæi
Busk.

10. desember 1974.

HB/VM

Hvittingfoss Fabrikker
3647 HVITTINGFOSS.

Vi viser til befaring og samtale 9/9-1974.

Ved nevnte samtale mellom representanter for Hvittingfoss Fabrikker, Bygningsrådet og Universitetets Oldsaksamling ble det bestemt at begge de sistnevnte instansene skulle holdes underrettet om arbeidet i forbindelse med sikring av helleristningslokaliteten på fabrikkens grunn.

Vi tillater oss å minne om saken.

Vennlig hilsen

Helge Braathen

A/S VITTINGFOSS

VITTINGFOSS BRUK
FABRIKK-KONTORET
SENTRALBORD 156
TELEX 18057

5/15/75 (3)
HVITTINGFOSS 28/2 - 75.

Til Oldsaksamlingen
Vikingskipshuset
Att. Helge Braaten
Fredriksgate 2
O S L O 1

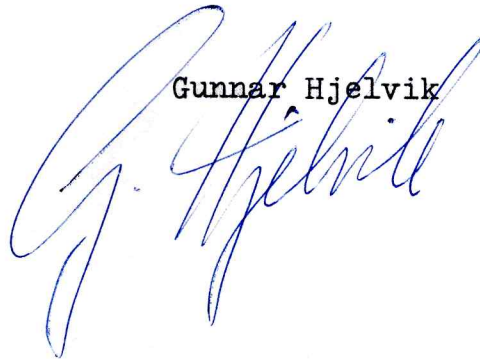
Vedr. Kart over Vittingfoss Bruk

I det vi viser til Deres brev datert 10. des. 1974,
sender vi etter avtale kopi av kart over området.

Beklager samtidig at dette arbeidet har tatt såvidt
lang tid.

Med hilsen

Gunnar Hjelvik

1 vedlegg.

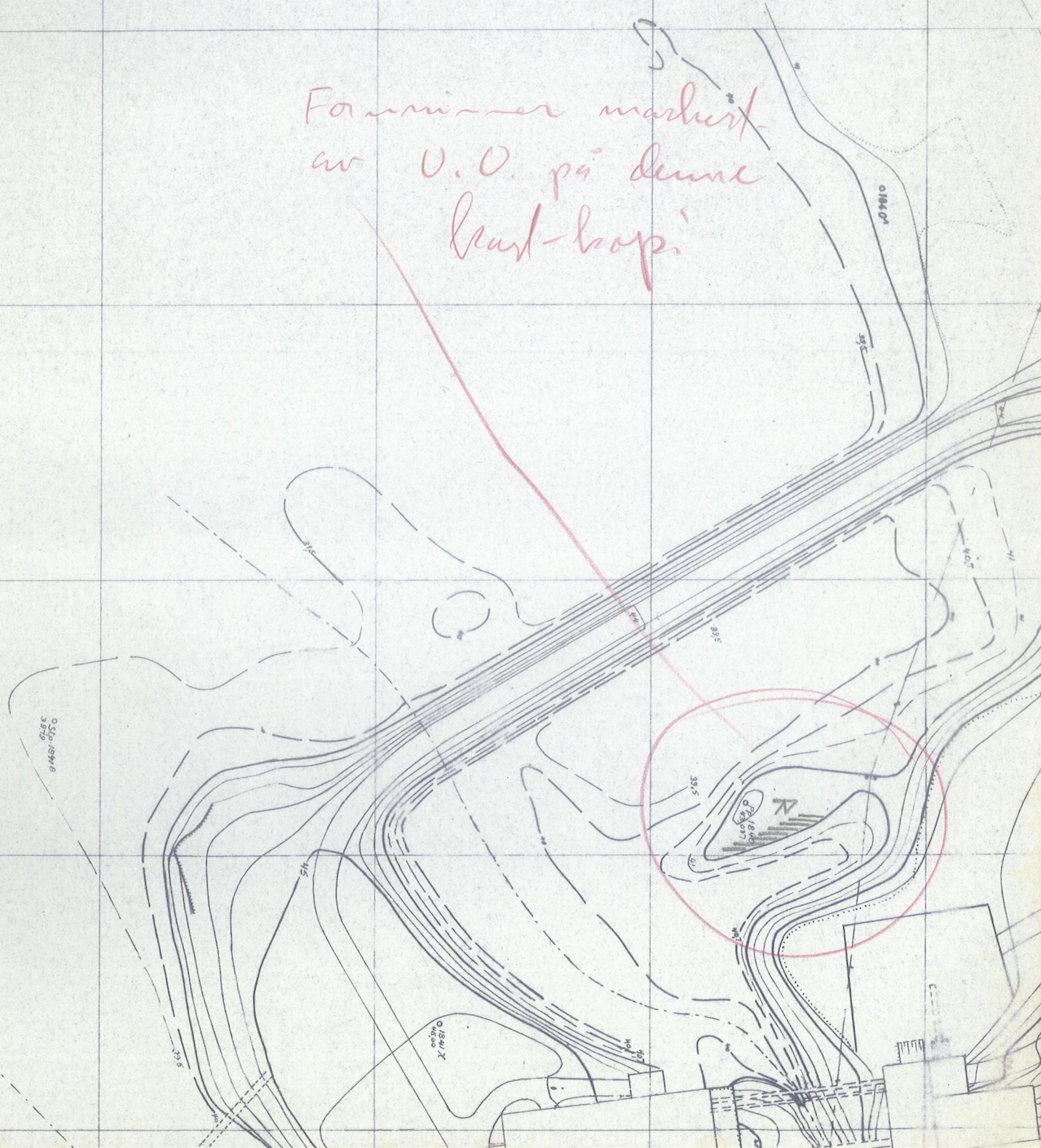
Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

4

Føreminner markert
av U.O. på denne
kart-besøp

Fredningssak.

Gårdens navn, g./br.nr.: Eid, 1/1

eier, adr.: Hovedkontor: Vittingfoss A/S, 1961: Drammensv.27, Oslo
1975:

Fabrikk: Vittingfoss A/S, 3647 Hvitvingfoss.

p.,k., fylke: Sandsvær p., Kongsberg k., Buskerud.

* Fornminnets art: Helleristningsfelt.

Reg.v/, dato: E.Skjelsvik 04.05, 06.05.61.

Reg.v/for ØK: G.M.How, M. Kløvstad 16.07.64.

Nr. R1 Flyfoto: 242.2204. ØK: CG 035-5-4.

Undersøkt v/, år: B.Myhre, E.Skjelsvik 1962. Kalkering, oppmåling
Fotos: L.372 8a-18a.

Beskrivelse: Ialt 11 figurer fordelt på 3 grupper:

I. skip

II. 4 skip

III. 2 par fotsåler, 1 hånd, 1 skålgrop.

I tillegg⁶:

blokk med 3 par fotsåler, murt inn i veggen i en av maskinhallene.

Rek.skriv (skjema) m/kopi innberetning sendt grunneier
08.11.62 fra UO.

Vurdering: *= fornminne av typen "bør bevares for ettertiden".
Figurene er tegnet med sikker strek, stort sett tydelig hugget.
Feltet omfatter dessuten ikke helt vanlige typer, nemlig fot-
såler, hånd.

Sist, men ikke minst er beliggenheten for en ristning av denne
typen meget uvanlig. Undertegnede kjenner personlig bare til
ett tilfelle til: Ristningene - skip, labyrint - på Berget (234/2),
Hole p., Ringerike k., Buskerud. Reg.nr. 481 Q8 R1,2. ØK:CK 047-5-
Få helleristninger i Buskerud, bare én i Kongsberg.

Melding pr. tlf. 06.03.75 fra

journalist Moen, Lågendalsposten, 3600 Kongsberg til Skjelsvik,
da Christensen ikke var tilstede:

Fabrikken bygget en molo i 1974, slik at odden ristningen ligger
på, kommer med tiden til å befinne seg i et basseng.

I dag er ristningen allerede delvis skjult av tremasse som slippes
ut fra sliperiet ved papirfabrikken.

Det er kommet leserbrev til Lågendalsposten i sakens anledning.
Skjelsvik leste bestemmelsene i fredningslovens §1 for Moen og
refererte hvem er "rette myndighet" ifølge loven. Dette ble tatt
opp på lydbånd. Samme dag - 06.03 - sendte hun særtrykk av loven

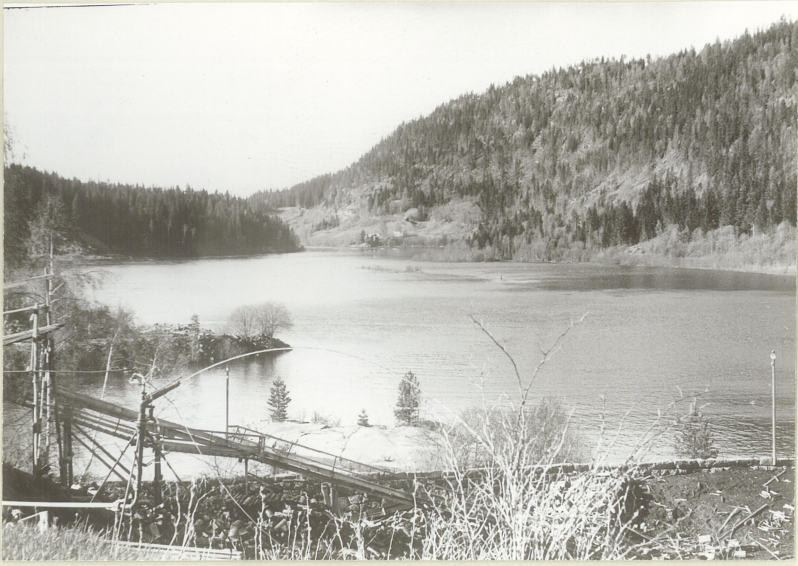
samt et eksemplar av skjema 1 (for grunneiere) til Moen.

Forslag til tiltak:

1. Grunneier tilskrives rek. og gjøres oppmerksom på tidligere rek.forsendelse.
2. Kopi "i overensstemmelse med vanlig praksis" sendes lensmann/politi.
3. Kopi sendes Miljøverndepartementet, Avdelingen for naturvern og friluftsliv, postboks 8013, Oslo-Dep., Oslo 1.
4. Befaring på stedet når forholdene tillater det.

Oslo, 06.03.75

Elizabeth Skjelsvik
Elizabeth Skjelsvik

E. Skjelderups fotografier
 av Hellerudstnings-
 lokalitet på
 Vittingfoss bruks grunn

E. Skjelsvils fotografier
av helleristningarna
altd. på
Vittingfors bruks gränser

I N N B E R E T N I N G

om befaring på helleristningslokalitet
på Vittingfoss bruks eiendom av Eid,
gnr. 1/1, Sandsvær p., Kongsberg k.,
Buskerud.

Den 8/4-1975 var underbestyrer Irmelin Martens og undertegnede på befaring. Fra Vittingfoss bruk deltok disponent Styrmo og en av fabrikkens ingeniører.

Disponenten opplyste at demningen mellom evjen der helleristningsberget ligger og elven var blitt bygget i en fart, fordi det var kommet et gunstig tilbud om fyllmasser. Hensikten er å forhindre at bark og flisavfall forurenser Lågen. Avfallet skal sedimentere innenfor demningen og vil bli fjernet med mellomrom. Fabrikken hadde hatt kontakt med Avløpskontoret om forurensningen. Ved vårt besøk var ristningsflaten snødekket, den ble frilagt mens vi var til stede. Det nederste skipet var dekket av barkavfall som fløt, mens vannstanden innenfor demningen lå under skipets nivå.

Vi diskuterte de mulige alternativer, flytting av ristningen eller opprydding og bevaring på stedet. Det ble enighet om at beste løsning er en bevaring på stedet. Fabrikken planerer området mellom ristningsberget og fyllingen foran kubbopplaget, skråer og planerer fyllingskanten og sår til med gress når massene har satt seg. Nivået på barksedimentene holdes under ristningens nivå til enhver tid. Detaljplanlegging foretas tidlig på sommeren av Universitetets Oldsaksamling og Vittingfoss bruk i fellesskap.

Oslo, 11.april 1975.

Arne Emil Christensen jr.
Arne Emil Christensen jr.

14.april 1975.

AEC/VM

A/S Vittingfoss
v/disponent Styrmo
3647 Hvittingfoss.

Restaurering av området rundt helleristningslokaliteten.

Det vises til befaring/konferanse 8.april d.å. Som avtalt vil en representant for Universitetets Oldsak-samling komme og delta i detaljplanleggingen når området er snøbart og vårflommen over. De planlagte arbeider, en planering av området mellom ristningen og fyllingen foran kubbovplaget, skråplanering av fyllingen og tilsåing er en gunstig løsning på problemet, dersom nivået i bark-sedimentet holdes under ristningens nivå. Denne løsning er langt å foretrekke fremfor en flytting av ristningen.

Med hilsen

Arne Emil Christensen jr.